

Artikel bragt i Landsbynyt nr. 4 juni 2006:

Det europæiske landdistriktsprogram Leader

Leader er et europæisk landdistriktsprogram, der i Danmark forvaltes via Fødevareministeriet af Direktoratet For FødevareErhverv. Det igangværende Leaderprogram yder støtte til 12 danske udkantregioner efter princippet krone til krone og udløber i år. Organiseringen i partnerskaber i form af lokale aktionsgrupper (LAGs) er et særkende ved LEADER+ programmet. Medlemmerne i de lokale aktionsgrupper er repræsentanter for lokale foreninger, organisationer, erhvervsmæssige interessenter og myndigheder og har således alle en tilknytning til lokalområdet, der er præget af "bottom up" i rekrutteringen.

Den lokale aktionsgruppes opgave er at koordinere LEADER+ aktiviteterne i deres områder ud fra en udviklingsplan, som gruppen har udarbejdet, og er ansvarlig for at gennemføre.

De 12 danske aktionsgrupper for LEADER+ er overdraget en betydelig del af driften af LEADER+ aktiviteterne i deres områder. Det betyder, at de har ansvaret for at indstille projekter, som kan falde ind under den lokale udviklingsplan inden for en dertil udmeldt bevillingsramme.

Leader efter 2007?

På stormøder rundt i landet i 2005 blev vi af Fødevareminister Hans Christian Schmidt og hans embedsmænd orienteret om den kommende Leader programperiode. De hidtidige principper for opgavevaretagelsen, præget af en proaktiv tilgang til arbejdet af aktører med en nær tilknytning til lokalområdet skulle bevares og budgetmæssigt så alt lyst ud. Som noget nyt skulle alle landets nye storkommuner som udgangspunkt være omfattet af Leader programmet.

Efterfølgende har udmeldingerne været skuffende. Det beløb Danmark kan forvente i den kommende programperiode er blevet reduceret fra de oprindeligt udmeldte ca. 1,1 mia. kr. til ca. 850 mio. kr. på grund af en omprioritering til fordel for Østeuropa. Efterfølgende har den danske regering meldt ud, at den specielt i programmets første år lægger op til at binde den største del af landdistriktsmidlerne til miljøopgaver. Og de mere konkrete vilkår for de kommende LAG's kender vi pt. ikke.

Starten på den nye Leader-periode falder sammen med starten på strukturreformen, der byder på nye storkommuner og regionale vækstfora. Skal de nye LAG's bevare en lokal forankring baseret på indsigt i landdistrikternes udfordringer og potentialer, bør deres lokalområde, når lige der ses bort fra de færdige øer, være hele eller dele af en af de nye storkommuner, der i gennemsnit vil få ca. 50.000 indbyggere. Det er ikke det der nu lægges op til, hvor man snakker om højst 2-3 LAG's pr. region. Hvordan forestiller man sig, at vi med så store LAG's får vi skabt demokratiske fora, der kan bidrage til nærdemokratiet i de nye storkommuner og hvordan bevarer vi muligheden for en reel bottom up tilgang til opgaven? Det sidste er i mine øjne forudsætningen for, at LAG'en forstår landdistrikternes vilkår, ser mulighederne og sikrer forankringen og ejerskabet til LAG'ens udviklingsplan.

Det er endnu vanskeligt for de hidtidige og specielt for de nye LAG's, i det omfang de overhoved er begyndt at blive dannet, at formulere en udviklingsplan for den kommende periode 2007-2013, så længe man ikke kender de endelige vilkår og økonomiske rammer.

Samtidig er der kommet en ny aktør på banen i form af de nye Vækstfora, der skal formulere de regionale udviklingsstrategier.

Hidtil har de udviklingsplaner, LAG'erne har lavet, været afstemt med kommunen/-erne i LAG'ens lokalområde, som samtidig har sikret den kommunale medfinansiering. Endnu kender vi ikke de spilleregler, der vil blive mellem de "top down" prægede regionale vækstfora og regionernes "bottom up" LAG'er. Men meget tyder på, at der lægges op til, at kommunerne fortsat tager initiativet til at få dannet LAG'er, men at det sker efter et "konkurrenceprincip". De regionale vækstfora vil få indstillingsret til LAG'en. Der lægges endvidere op til, at LAG'ernes udviklingsplaner skal afstemmes med såvel de regionale udviklingsplaner, vækstforas erhvervsudviklingsstrategier, de kommunale planer og fortsat skal godkendes af Fødevarerministeriet ved Direktoratet for FødevarerErhverv.

Man kan frygte, at de administrative udfordringer i at tilfredsstille så mange hævdinge vil tage gejsten fra "ildsjælene", som vi i LAG'erne gerne vil trække på. At der tilsyneladende lægges op til, at LEADER metoden i Danmark alene tænkes brugt for så vidt angår landdistriktsprogrammets akse 3, der taler om "Livskvalitet og økonomisk diversificering", begrænser LAG'ernes indsatsområde væsentligt. Og det fjerner måske LAG'ens indsatsområde fra bl.a. akse 1 landbrug/skovbrug/fødevarer på et tidspunkt, hvor flere af de danske LAG's bl.a. viser markante resultater på det regionale fødevarerområde i kraft af lokal nytænkning og innovation, der har skabt arbejdspladser i landdistrikterne.

Den rolle, de nye vækstfora har fået, er relevant i det moderne samfund præget af stordrift, centraliseringer og internationalisering. Men de nøgleord er ikke nødvendigvis de rette i vore landdistrikter, der mange steder er præget af afvandring, men stadig har noget at byde på præget af mere bløde værdier. Her ligger udviklingspotentialer indenfor miljø- og oplevelsesturisme, kunsthåndværk, fødevarerudvikling og "uddøende" håndværksvirksomhed. Og de velfungerende LAG's, der ikke skal dække over "urimelig" store geografiske landdistriktsområder har næse for både de potentielle ressourcepersoner, de proaktive udviklingsmuligheder og de muligheder, der er for relevante klyngedannelser. Hvorfor tillægger man så ikke "bottom up" større betydning i den nye periode, hvor billedet synes at tegne en udvikling, hvor LAG'ernes indflydelse, som det fremstår på sidelinien, synes at blive begrænset mest muligt.

Man må håbe, at de nye Vækstfora forstå vigtigheden af, at der inden for rammerne af den regionale strategiplan sikres LAG'erne en kompetence til at formulere udviklingsplaner med et landdistriktsafsæt, der rummer plads for nytænkning og innovation på græsrodsniveau.

En mulighed for at skabe en gensidig forståelse Vækstfora og LAG'er imellem til glæde og gavn for udviklingen i landdistrikterne vil være at give LAG'erne observatørstatus i de nye Vækstfora. Disse tegnes af repræsentanter for erhvervslivet, viden- og uddannelsesinstitutioner, arbejdsmarkedets partnere og de lokale og regionale myndigheder, der ikke altid har den forståelse for og indsigt i landdistrikternes vilkår, som kendetegner LAG'erne.

Jørgen Hammer

Formand for LAG Bornholm og Bornholmske Borgerforeningers Samvirke